

Beleidsplan classis Noord-Holland 2024-2029

September 2024

Inhoudsopgave

§ 1 Inleiding	p. 3
§ 2 Missie en visie	p. 5
§ 3 Bestuurlijke samenwerking	p. 7
§ 4 Breed moderamen en classisteam	p. 9
§ 5 Tot slot: terug naar God	p. 11

§ 1 Inleiding

De classis Noord-Holland bestaat inmiddels 6 jaar. Daarmee kunnen we stellen dat de opstartfase voorbij is, en ook dat die goed is verlopen. Bij veel gemeenten leeft het gevoel van dat de classis eerder dichterbij is gekomen dan verder weg. Daarbij spelen de goede bereikbaarheid van de scriba's, de maandelijkse E-Flits en de vierjaarlijkse bezoeken van de classis-predikant zeker een rol.

In 6 jaar is er wel veel veranderd. De krimp van de kerk, die al decennia gaande is, zet door. Gemeenten worden kleiner, kerkbezoek daalt en financiën lopen terug. Toch zit daarin niet de grootste zorg voor de kerk van nu; die schuilt in de teruglopende bestuurskracht. Steeds minder mensen, die steeds ouder worden, moeten steeds langer de kerk draaiende houden. Daar kraakt en piept de kerk het meest.

Een van de zaken waarin we dat terugzien is dat een beleidsplan bij veel gemeenten ontbreekt. Dat betekent niet dat er in gemeenten niet over de toekomst wordt nagedacht. Met enig recht kunnen we zelfs stellen dat dat door de krimp steeds meer gebeurt. Maar het gebeurt niet meer in de vorm van ronkende beleidsplannen die dromen over een wenkende toekomst. Als classis moedigen wij gemeenten aan om in een paar A4 op te schrijven waar men nu zit, waar men naartoe wil, en hoe men de weg daartussen kan afleggen.

Wat wij van gemeenten niet meer vragen, willen wij onszelf niet opleggen. Daarom is het beleidsplan van de classis Noord-Holland voor de periode 2024-2029 bescheiden. Wij kunnen de kerk niet redden en wij willen de kerk niet redden. De bescheiden opzet betekent verder dat het beleidsplan geen verlanglijst is van allerlei op zich prachtige wensen. Ook in het breed moderamen is de menskracht begrensd, en daarom beperken wij ons tot wat het belangrijkste is.

En nu dat woord toch valt: het belangrijkste voor de kerk van nu is een concentratie op de kernen van kerk zijn. Dat is ook wel het mooie van deze fase van kerk zijn: wij worden gedwongen ons steeds meer te bezinnen op wat werkelijk onze roeping is. Dat geldt voor gemeente, maar evenzeer voor de classis. Wij zullen in dit beleidsplan dan ook duidelijke keuzes maken. Niet alles kan, maar wat belangrijk is moet.

Uiteraard worden alle leden van de classis en van het breed moderamen gedragen door hun persoonlijke geloof. Wij willen niet aan ons beleidsplan beginnen zonder uit te spreken dat ons geloof voor ons allen de drijfveer en innerlijke motivatie is om ons werk voor de classis te doen. Wij beseffen daarbij terdege dat de kerk niet maakbaar is. Organisatie is nodig, maar kan de kerk niet redden. Ten diepste is de kerk van God en daarom vertrouwen wij haar aan God toe. Meer daarover in de laatste paragraaf.

Waar dat ons brengt, hoe de kerk van de toekomst eruit zal zien, dat weten wij niet. Het is realistisch om te verwachten dat dat kleiner is, maar dat betekent niet per se minder. Misschien zelfs integendeel. Een kerk die durft te vertrouwen op God is een krachtige kerk, onafhankelijk van haar omvang. Daarom gaan wij als classis wij vol vertrouwen de toekomst tegemoet. Om te beginnen de nieuwe beleidsperiode van 2024 tot 2029.

*De toekomst is al gaande,
lokt ondanks tegenstand
ons weg uit het bestaande
naar eens te vinden land.*

(lied 605: 1)

§ 2 Missie en visie

De kerkorde is duidelijk over de taak van de classis. Artikel VI,4 zegt: 'De classicale vergadering geeft leiding aan het leven en werken van de classis en geeft daarin gestalte aan de verantwoordelijkheid van de gemeenten voor elkaar en voor de gehele kerk, alsmede aan de verantwoordelijkheid van de kerk voor de gemeenten.'

Daarmee wordt duidelijk: de classis is er niet voor zichzelf. De classis is er alleen omdat er gemeenten zijn en omdat die gemeenten samen een kerk vormen. Net zoals geloven helemaal alleen niet gaat en er daarom een gemeente is, net zo is helemaal alleen gemeente zijn niet mogelijk en is er een classis om de gemeenten aan elkaar te verbinden.

Het Latijnse woord classis betekent vloot. Een schip kan niet zonder vloot en een vloot kan alleen maar bestaan omdat er schepen zijn. Het verbinden van de schepen - het vormen van een vloot - dat zien wij als de **missie** van onze classis.

Voor de classis Noord-Holland is dit zelfverstaan principiëel. Wij zijn er omdat er gemeenten zijn. En wij zijn er om aan die gemeenten dienstbaar te zijn. Dat betekent niet dat alles kan. Wij bewegen ons binnen de grenzen van de kerkorde. Dat maakt de classis niet altijd populair, soms moeten wij ook aangeven dat iets niet kan. Tegelijk proberen wij gemeenten werkelijk van dienst te zijn. We zoeken dan ook de grenzen van wat mogelijk is op.

Dat de classis meent dat wij er zijn omdat er gemeenten zijn betekent ook dat wij van mening zijn dat het primaat bij de plaatselijke gemeente ligt. Daar zijn wij kerk. Daar wordt geloof beleden en gevierd. En daar zijn wij kerk te midden van de wereld om ons heen. De **visie** van de classis is dan ook dat wij zoveel mogelijk moeten proberen de plaatselijke gemeente op haar plek te houden. Geen grote fusiegemeenten, waarvan wij weten dat mensen zich daar niet thuis voelen en afhaken. De classis kiest zoveel mogelijk voor een zelfstandige gemeente, met eigen activiteiten, eigen diensten, een eigen gebouw en eigen financiën. De kerk, kortom, dichtbij de mensen: op het eigen dorp of in de eigen wijk. Om dat mogelijk te maken hebben wij de afgelopen jaren gekozen voor bestuurlijke samenwerking. Als gemeenten samen de bestuurlijke last dragen, kunnen zij langer zelfstandig en op hun plek blijven. Dat is onze visie.

Als het gaat om het verbinden van gemeenten zien wij af van de ring als middel daartoe. Wij hebben de afgelopen jaren daarin voortdurend geïnvesteerd, maar ook moeten constateren dat de ring gemeenten niet aanspreekt. Men ziet er nut en noodzaak niet van in en de ring wordt daarom ervaren als een extra last. Als classis stoppen wij er daarom mee om gemeenten op te roepen tot ringactiviteiten. Als er in een bepaalde ring wel activiteiten georganiseerd worden zullen wij graag aanwezig zijn, en zijn wij ook bereid om financieel bij te dragen. Maar wij kiezen ervoor om gemeenten niet meer iets te vragen waarvan zij telkens aangeven dat zij er geen belang bij hebben.

Samenvatting

- De classis is er omdat er gemeenten zijn; die gemeenten verbinden is onze missie.
- De classis blijft binnen de kerkorde, maar zoekt de grenzen daarvan op.
- De classis wil gemeenten dichtbij de mensen houden: zelfstandig, met eigen activiteiten, diensten en financiën.
- Bestuurlijke samenwerking kan een bijdrage leveren aan het zelfstandig houden van gemeenten. Dat is onze visie.
- Gemeenten geven aan dat de ring niet aanspreekt. De classis stopt met het oproepen tot ringactiviteiten.

§ 3 Bestuurlijke samenwerking

De classis kiest dus voor een zelfstandige gemeente, dichtbij de mensen. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dat niet in alle gevallen mogelijk is. Soms is de gemeente te klein geworden, is de bestuurskracht vrijwel geheel verdwenen of is het geld bijna helemaal op. In dat geval werkt de classis natuurlijk mee aan samengaan met (een) andere gemeente(n). Een andere mogelijkheid is het opheffen van de gemeente, maar daar wil de classis terughoudend mee zijn. Vaak biedt samengaan meer perspectief.

Zoals gesteld: bestuurlijke samenwerking kan helpen om de gemeente op haar plek te houden. In niet weinig gemeenten is er immers zeker nog een bloeiend gemeentelven. Het is kleiner, het kerkbezoek wordt minder, maar gemeenteleden leven met hartstocht mee. Probleem is vaak dat de kerkenraad – en zeker ook de colleges – moeilijk te bemensen zijn. Als classis geloven wij in het delen van de bestuurlijke verantwoordelijkheid met meerdere gemeenten. De gemeenten blijven zelfstandig, maar samen met een of meer andere gemeenten deel je een kerkenraad en de colleges. Meerdere gemeenten, één kerkenraad.

De classis heeft de afgelopen jaren gekozen voor dit model van bestuurlijk samenwerking en daar ook beleid op gemaakt. Eerst op kleine schaal, maar gaandeweg steeds groter. Na talloze gesprekken met afzonderlijke gemeenten zijn wij in het seizoen 2023-2024 met een Roadshow door de classis getrokken. Ook op het Inspiratiefestival van juni 2024 was bestuurlijke samenwerking het belangrijkste thema. En verder was er een enquête om de bestuurlijke zorgen in kaart te brengen en zijn de eerste processen van samenwerking opgestart. Wij willen dit beleid in de periode 2024-2029 met kracht voortzetten. Mogelijk kunnen een Roadshow en een Inspiratiefestival (of variaties daarop) daarbij opnieuw een dienst bewijzen.

In eerste instantie zullen we daarbij in gesprek gaan met gemeenten die zichzelf aanmelden. Daarmee zullen we voorlopig een welgevulde agenda hebben. Maar gaandeweg zullen er ook momenten komen dat gemeenten zich ondanks een verre van volledige kerkenraad en colleges afzijdig willen houden. Uiteraard ligt de eerste verantwoordelijkheid bij de gemeente. Tegelijk draagt de classis verantwoordelijkheid voor het toezien op de kerkenraden. Die zullen wij ook nemen. Als er gemeenten zijn met een kerkenraad die structureel onder tal is, zullen wij dringend met hen in gesprek gaan. Wij zullen alles proberen om gedwongen oplossingen te voorkomen, maar die kunnen ook niet geheel worden uitgesloten.

Het proces dat leidt tot bestuurlijke samenwerking is vaak niet eenvoudig. Dikwijls is er aarzeling, er is zorg dat de eigenheid van de gemeente verdwijnt, of er is zorg over de financiën: blijft ons geld wel van ons? In zo'n proces is er altijd de kans dat het tempo eruit gaat en het momentum verloopt. En soms vraagt alleen al het denken over verandering te veel van de weinige ambtsdragers en die er nog zijn en die hun taak vaak al heel lang doen.

Om te komen tot vormen van bestuurlijke samenwerking is goede begeleiding daarom een absolute voorwaarde. De afgelopen jaren is die begeleiding veelal terechtgekomen bij de classispredikant, maar gezien de steeds verder toenemende vraag op dit punt is duidelijk dat die dat onmogelijk alleen kan. De classis is daarom blij dat het begeleiden van processen van bestuurlijk samenwerking de komende jaren ondersteuning zal krijgen van het classisteam. Naast de classispredikant zal het classisteam bestaan uit de Adviseur Dienstverlening (AD) en de Financieel Beleids Ondersteuner (FiBO). Meer over het classisteam in de volgende paragraaf.

Omdat de bestuurlijke zorg groot is en de gemeenten op dit punt zeker in de beleidsperiode 2024-2029 veel nodig zullen hebben, spreken wij in dit beleidsplan als ambitie uit dat wij aan het einde van de beleidsperiode 20 tot 25 vormen van bestuurlijke samenwerking gerealiseerd willen hebben.

Of dat haalbaar is moet blijken. Maar ons verlangen om gemeenten op hun plek, dichtbij en zelfstandig te houden is groot. Wij geloven dat bestuurlijke samenwerking daaraan een bijdrage kan leveren. Daarom spreken wij als ambitie uit dat wij in 2029 20 tot 25 vormen van bestuurlijke samenwerking gerealiseerd willen hebben.

Samenvatting

- Bestuurlijk samenwerking is niet altijd mogelijk; in dat geval is samengaan een optie (en in het uiterste geval opheffen van de gemeente).
- Bestuurlijke samenwerking helpt om de gemeente op haar plek en zelfstandig te houden, maar het proces er naartoe is niet eenvoudig.
- Goede begeleiding is bijna altijd een voorwaarde om te komen tot bestuurlijke samenwerking.
- Wij zullen alles proberen om gedwongen oplossingen te voorkomen, maar die kunnen ook niet geheel worden uitgesloten.
- De classis spreekt als ambitie uit 20 tot 25 vormen van samenwerking te hebben gerealiseerd voor het einde van de beleidsperiode 2024-2029.

§ 4 Breed moderamen en classisteam

Het breed moderamen functioneert uitstekend. Zonder anderen tekort te doen: vooral de voorzitter, de beide scriba's en de classispredikant leveren een onmisbare en moeilijk te overschatten bijdrage. In de komende beleidsperiode gaan echter naar verwachting in ieder geval de voorzitter en een van beide scriba's hun taak neerleggen. Goede opvolging voor hen is van groot belang. Daarbij moet kwaliteit doorslaggevend zijn. Het gaat er niet om dat er *iemand* is, het gaat er om dat de juiste personen op de vacante plekken terechtkomen. Kennis, ervaring en gevoel voor de specifieke verhoudingen in de kerk zullen daarbij leidend moeten zijn.

Nieuw in de komende beleidsperiode zal het classisteam zijn. De classis is blij met het classisteam, omdat dat het mogelijk maakt steeds meer in samenhang naar gemeenten te kijken. Door niet alleen bestuurlijk maar ook inhoudelijk, financieel en naar ontwikkeling van leden-tal van de gemeente te kijken, kan een completer beeld ontstaan en samen met de gemeente een passende strategie voor de toekomst worden gezocht.

De classispredikant heeft zich in de afgelopen jaren binnen de Dienstenorganisatie ingespannen om het classisteam van de grond te krijgen. Daar is lang aan gewerkt. Maar nu het er is, is het nog niet vanzelfsprekend dat het ook gaat functioneren. Het classisteam is een nieuw fenomeen, slechts in 2 andere classes is er ervaring mee, en dan nog maar enkele maanden. Wij zullen dus samen moeten gaan uitvinden hoe we vruchtbaar kunnen samenwerken.

Ten eerste zullen de classispredikant, de AD en de FiBO zich tot elkaar moeten gaan verhouden. Daarbij neemt de classispredikant een bijzondere positie in het classisteam. Hij is lid van het breed moderamen en de kerkorde vertrouwt aan de classispredikant toe dat die 'gestalte geeft aan de verantwoordelijkheid van de classicale vergadering voor het toezien op gemeenten en ambtsdragers' (ordinantie 4-16-1). Van de classispredikant mag daarom verwacht worden dat hij de regie heeft in het classisteam. De uitdaging zal zijn om in goede onderlinge verstandhouding samen te werken ten behoeve van de gemeenten. Uiteraard zullen daarbij de keuzes die de classis in dit beleidsplan maakt leidend zijn.

Naast het feit dat classispredikant, AD en FiBO zich tot elkaar moeten verhouden, zullen ook classisteam en breed moderamen een goede verhouding tot elkaar moeten vinden. Ook dat is niet vanzelfsprekend. De classispredikant maakt deel uit van het breed moderamen, de AD en de FiBO niet. De classis en het breed moderamen (en het CCBB) maken beleid, de AD en de FiBO voeren beleid uit.

Zowel wat betreft de verhouding tussen classispredikant enerzijds en de AD en FiBO anderzijds als wat betreft de verhouding tussen breed moderamen en classisteam wil de classis geen problemen maken die er op voorhand niet zijn. Tegelijk willen wij niet naïef zijn en

denken dat in een nieuwe situatie alles vanzelf gaat. Om te komen tot goede en werkbare verhoudingen is de inzet van allen nodig. Wij spreken hierbij uit dat de classis zich daarvoor volledig zal inzetten.

Samenvatting

- Het breed moderamen functioneert uitstekend, maar er komen vacatures aan. Bij de vervulling daarvan moet kwaliteit leidend zijn.
- Het classisteam is een nieuw fenomeen. De classispredikant en de AD en de FiBO zullen samen een goede werkbare verhouding moeten vinden.
- Dat geldt evenzeer voor het breed moderamen en het classisteam.
- Wij spreken uit dat wij ons willen inzetten voor het vinden van goede verhoudingen.

§ 5 Tot slot: terug naar God

Is dat alles? Nee, dit is bepaald niet alles wat de classis doet en zeker ook niet alles wat er in de komende beleidsperiode zal gebeuren. Veel van het 'gewone werk' zal doorgaan. Gemeenten zullen worden bezocht bij een vacature en er zullen approbaties worden verleend. Er zullen spanningen in gemeenten ontstaan en misschien zelfs losmakingsprocedures moeten worden opgestart. Grenzen tussen gemeenten zullen moeten worden vastgesteld en er zal geconsidereerd worden over besluiten van de generale synode. De classis zal bij dit alles gemeenten bijstaan waar dat maar mogelijk is.

Wij zien er vanaf dat allemaal in ons beleidsplan op te schrijven. En wij zien er ook vanaf allerlei op zichzelf lovenswaardige ideeën, plannen en initiatieven op te nemen, op het gebied van kerkvernieuwing of anderszins. Dat betekent niet dat wij die als classis niet zullen ondersteunen. Het betekent wel dat wij het niet als onze taak zien om er beleid op te maken. Het primaat daarvoor ligt bij de gemeente.

Wij zien het als classis als onze belangrijkste taak om gemeenten aan elkaar te verbinden. Zoals gesteld: een schip kan niet zonder vloot en een vloot kan alleen maar bestaan omdat er schepen zijn. Het verbinden van de schepen - het vormen van een vloot - dat zien wij als classis als onze primaire taak. Omdat de bestuurlijke nood zo groot is en wij gemeenten dichtbij de mensen willen houden, zoeken wij die verbinding in bestuurlijk samenwerking.

Is dat dan alles? Nee, ook dit is nog niet alles. Misschien moeten we zelfs zeggen: het is niets. In de theologie zien we steeds meer de gedachte postvatten dat kerk-zijn veel minder te organiseren is dan wij lang hebben gedacht. We zien het bij de inspirerende theologen van deze tijd als Tomáš Halík en Andrew Root, afkomstig uit respectievelijk Tsjechië en de Verenigde Staten. Wij zien het ook in onze eigen classis, onder andere in de boeken van de collega's Aarnoud van der Deijl en Martijn van Leerdam.

Met alle verschillen die er zijn delen zij allen het besef dat de kerk niet maakbaar is. Allerlei plannen kunnen secularisatie en krimp van de kerk niet stoppen. Daar moeten wij dan ook mee ophouden. De basisgedachte is: de kerk is niet van ons, de kerk is van God. Wij moeten als kerk dus terugkeren naar God. Iedere gemeente zal dat op haar eigen manier en met gebruik van eigen taal en vormen doen. Maar de essentie zal in de komende jaren moeten zijn: de terugkeer naar God.

Andrew Root stelt: krimp is niet het probleem van de kerk. Krimp is slechts een symptoom. Het werkelijke probleem is dat de kerk God is 'kwijtgeraakt'. Nu realiseren wij dat dat dit wat kort door de bocht kan klinken, maar het doet ons ook beseffen dat in de actiemodus schieten en allerlei ideeën gaan bedenken en organiseren om de krimp te stoppen of zelfs keren niet helpen. Integendeel, de gedachte dat de kerk maakbaar is brengt de kerk alleen maar verder van God af.

Wat Root voorstelt is: wachten op God. Ruimte maken voor God. Openstaan voor God. Open wórdén voor God. Geduld oefenen en zien wat God met onze kerk voorheeft. Wachten op God dus. Dat wachten is overigens allermínst passief. Root stelt: ‘Terwijl wij op Gods handelen wachten, stellen we ons open voor God door elkaar te dienen.’ ‘In dit wachten doen we niet niets, zijn we niet verveeld of onthecht.’ ‘Dit is wat een wachtende kerk doet: oprecht en gepassioneerd aanwezig zijn, op dit moment met deze mensen.’

Als classis willen wij zo onze bijdrage aan de kerk leveren, en daarin willen wij ook geestelijk leiding geven aan de gemeenten van de classis. Wij kunnen de kerk niet redden en wij zullen de kerk niet redden, hoeveel wij ook organiseren.

Dat betekent evenwel niet dat wij niets doen. Terwijl wij gelovig wachten op God zijn wij oprecht en gepassioneerd aanwezig, op dit moment van de kerk en met deze gemeenten. Wij voegen schepen samen tot een vloot. Wij verbinden gemeenten door vormen van bestuurlijke samenwerking te zoeken. Wij doen – kortom – wat wij kunnen en waartoe wij geroepen zijn. Maar wij doen dat in een diepgevoeld besef dat de kerk niet van ons is maar van God en dat Hij er zorg voor zal dragen.

*De toekomst houdt ons gaande,
voert ondanks tegenstand
ons uit het doods bestaande
naar nieuw, bewoonbaar land. (Lied 605: 5)*

Samenvatting

- Onze primaire taak als classis is gemeenten verbinden. Wij doen dat door vormen van bestuurlijke samenwerking te zoeken.
- Allerlei andere taken mogen op de ondersteuning van de classis rekenen, maar zij behoren niet tot onze kerntaken. Wij maken er geen beleid op.
- De kerk is niet maakbaar, omdat de kerk niet van ons maar van God is.
- Daarom wachten wij in vol vertrouwen op God, en doen wij ondertussen waartoe wij geroepen zijn.